

О.Б. ЖИДКИХ,
старший викладач кафедри дизайну
ВП «МФ КНУКіМ»,
м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІК ДЕКОРУВАННЯ КОСТЮМУ В РОБОТАХ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ДИЗАЙН ОДЯГУ»

Дизайнер одягу – одна з найбільш творчих та привабливих професій, які існують та актуальні в наш час. Дизайнер одягу – це і художник, і конструктор, і модельєр, і спеціаліст з матеріалів для одягу, і технолог, і майстер декоративно-прикладного мистецтва.

Щоб стати професійним дизайнером одягу потрібні почуття стилю і художній талант, знання історії моди, колірних гам і форм, композиції, технології шиття. Також, він повинен вміти добре малювати та моделювати. І, зрозуміло, потрібні знання матеріалів, необхідних у роботі, їх властивостей, кольорів. Краще за все, коли він сам вміє виконати свій проект у матеріалі, усі його стадії від ескізного проекту до декорування костюму.

Програма навчання з підготовки майбутніх спеціалістів-дизайнерів одягу на факультеті мистецтв ВП «МФ КНУКіМ» побудована таким чином, що студенти отримують знання та навички з усіх стадій проектування та виконання проекту в матеріалі. Вони не тільки проектують свої колекції моделей, а й створюють їх власноруч. Особливістю їх практичних робіт є те, що вони містять значну кількість різноманітних технік декорування, які опанують студенти під час навчання, це – вишивка (бісером, хрестиком, гладдю), батик, гільоширування, печворк, аплікація, макраме та інші. Таким чином, роботи стають більш вишукані, ошатні, з ручним оздобленням та класифікуються вже як преміум-клас. Студенти вміють також комбінувати техніки декорування з метою створення більш яскравого та цікавого вирішення проектної задачі. Так, наприклад, студентка Карпіна Олена в своїй дипломній роботі «Зимова казка» створила костюм в якому поєднані такі техніки як аплікація, розпис по тканині, вишивка бісером, вишивка тамбурним швом, декорування хутром, шкірою.

Серед технік декорування, що опанують студенти, особливе місце займає *техніка печворк*.

Що ж таке «печворк»? "Patch" в перекладі з англійської значить клаптик або заплата. Відповідно «печворк» – шиття з клаптів.

Печворк – один з самих складних та незвичайних видів рукоділля. Клаптикова техніка потребує майстерності, відчуття кольору і композиції, художнього смаку. А при застосуванні цієї техніки в одязі, тобто в об'ємі, ще й просторового мислення.

Принцип техніки «печворк» полягає в з'єднанні певним чином клаптиків тканини. При з'єднанні яких з'являється той чи інший орнамент, або картина, тощо. З'єднання здійснюється так, щоб з лицьового боку не було видно швів. Є й, звичайно, і винятки, коли з метою досягнення фактури припуски швів знаходяться на поверхні. У більшості, з'єднання здійснюється зшивними швами в заправку та в розправку. Розташовують ці шви, головним чином, по прямих лініях.

Клаптикова техніка відома дуже давно. Її застосовували разом з іншими технологіями шиття, коли створювали одяг і предмети інтер'єру з тканини. Були знайдені аплікації, зроблені 3000 років тому. Проте, клаптикова техніка, як самостійний вид декоративно-прикладного мистецтва, почала розвиватись в Англії в першій половині XVIII століття.

У XVI ст. до Англії почали привозити індійські бавовняні тканини прекрасних забарвлень і узорів. Мати в будинку ковдру індійського виробництва, багато декоровану вишивкою або набивним малюнком, стало вважатися ознакою достатку. З'явилися і підробки – ковдри з бавовняних індійських тканин, але виконаних на англійській мануфактурі. У 1721 році уряд Англії видав Акт про збереження і розвиток вовняної та шовкової мануфактури, що забороняє продавати ситець і вироби з нього, вироблені в Індії. Звичайно, контрабанду ситцю це не зупинило, проте він став дефіцитний і дуже коштовний. Ощадливі хазяйки, викроївши з дорогого ситцю одяг, стали використовувати його залишки для інших виробів. Так, яскраві елементи узору тканини йшли на аплікації: їх нашивали на льняні або вовняні полотна. А з дрібних латочок різнокольорових тканин створювали єдине полотно за принципом мозаїки. Таким чином, клаптикова техніка спочатку виникла як спосіб виготовлення умільцями модних текстильних предметів інтер'єру (наприклад, парадних ковдр) в будинках без великого достатку. Цей вид рукоділля разом з переселенцями попав до Америки, і там клаптикова техніка поступово стала національним видом декоративно-прикладного мистецтва. Багато декорована стьобана клаптикова ковдра тепер – обов'язкова складова інтер'єру традиційного американського будинку.

Зараз, коли клаптикова техніка отримує друге народження, багато країн змагаються за першість в цій сфері людської діяльності. Але, напевно, правильніше буде сказати, що печворк є інтернаціональною технікою, тобто належить всьому світу. І дійсно, цей найбільш доступний спосіб художнього самовираження є мовою спілкування людей різних національностей, віросповідання.

У чому ж полягає особливість застосування техніки печворк саме в одязі?

Одяг це об'ємна конструкція, форма якої отримана, в більшості, завдяки конструктивним та декоративно-конструктивним лініям членувань, тобто швам. Техніка печворк теж виконується завдяки швам. Можна об'єднати ці шви в одній конструкції і розташувати декоративні шви з'єднання клаптиків тканини в техніці печворк з конструктивно-декоративними лініями членувань у виробі. Таким чином, можна отримати об'ємне композиційне рішення

костюму. Дуже вдало це виконала студентка Зайцева Марія в своєму дипломному проекті «Мальва». Традиційно печворк виконується на площині – квілти, пано, ковдри тощо. З'єднання клаптиків здійснюється по прямим лініям, але дуже цікаво, художньо та, можна сказати, яскраво виглядає пластичний печворк, де з'єднання клаптиків відбувається по овальним, хвилястим лініям і це ще більше може прикрасити виріб. Наприклад, робота студента Жидких Андрія – «Лінія модерну».

У своїх роботах студенти розробляють цілісний образ костюму і тому обов'язково проектують і аксесуари. Вони теж можуть бути виконані в техніці печворк.

Для виконання техніки печворк необхідно обов'язково оволодіти технічними прийомами виконання ручних, машинних та волого-теплових робіт, знати та відрізняти матеріали для одягу, вміти підбирати матеріали за кольором, фактурою, товщиною та іншими характеристиками. Особливо необхідно враховувати властивості матеріалів при використанні техніки печворк у декоруванні одягу, який повинен відповідати певним характеристикам (експлуатаційним, ергономічним, функціональним, гігієнічним). Виконання декорування в техніці печворк вимагає вміння складати схему послідовності з'єднання деталей, щоб уникнути складних вузлів.

Не менш цікавою є *техніка аплікації*.

Аплікація – вид художнього оформлення виробів, коли на основній тканині, відповідно до узору, нашивають клаптики тканини іншого кольору або волокнистого складу. Походить ця назва від латинського слова «applicatio» – прикладання, приєднання. Виникнення аплікації пов'язане з давніми культурами народів світу.

Яскравими узорами здавна прикрашалося багато предметів побуту і господарства: шатра, господарський інвентар, одяг, взуття і предмети домашнього вжитку.

Основним матеріалом у давнину була шкіра тварин, вовна, а пізніше вовняні та шовкові тканини, сап'ян, повсть, оксамит, тасьма, бісер, лелітки, шнури тощо.

Відомо багато видів аплікації, які класифікуються за формою, кольором, тематикою та технікою з'єднання. Студенти в своїх роботах використовують як традиційні техніки (пряма аплікація із зовнішнім ручним швом, пряма аплікація ручним потайним швом, пряма машинна аплікація), так і, наприклад, зворотню аплікацію, вітражну, відтіночну, об'ємну, а також аплікацію з папером. Це дозволяє створити складні, несподівані рішення декору. При виконанні проектних виробів, саме аплікація допомагає прискорити декорування одягу, комбінуючи її з вишивкою. Тоді великі ділянки, які треба вишити, можна виконати аплікацією. Сучасні технології виробництва клейових матеріалів дозволяють розширити технології з'єднання клаптиків тканини в аплікації. Це такі матеріали як «павутинка», «сітка». Такі матеріали значно

прискорюють і покращують якість і інших технік декору. Розглянемо техніку гільоширування.

Термін «гільоширування» застосовується в друкарстві, архітектурі, ювелірній справі і рукоділлі. Для дизайнерів одягу гільоширування – це техніка декорування, яка створюється шляхом випалювання узорів на тканині.

Само слово «гільоширування» походить від французького «guilloshis», яке переводиться як «узор». Гільоширування застосовувалося вже в XVI – XVII століттях у Німеччині. У той час були актуальні мережива і створювалися вони у величезній кількості. Одяг шився і декорувався руками, тому майстрині, бажаючи заощадити час, винайшли цікаву техніку для створення мережив. Вони нагрівали голки на відкритому вогні і випалювали ними ажурні малюнки на тканині. Ефект виходив той самий, зате часу витрачалось значно менше. Використовувалось гільоширування і для аплікацій: з оксамиту вирізували узори і припаювали їх до шовку тими ж гарячими голками. У на час техніка офіційно з'явилась у 1990 році. Її запатентувала Зінаїда Петрівна Котенкова, модельєр, що співпрацювала тоді з В'ячеславом Зайцевим. До отримання авторського права на методику, Зінаїда Петрівна 10 років опановувала і допрацьовувала її. Саме Котенкова придумала використовувати для випалювання по тканині вдосконалений паяльник або випалювальний прилад по дереву.

Зараз існує багато технік випалювання по тканині, обов'язково синтетичній. Це – одношарове пропалювання, двошарове пропалювання, багатошарове пропалювання та аплікація.

Традиційно аплікація методом гільоширування виконувалась тільки приладом для випалювання, але зараз, коли є клейові матеріали, такі як «павутинка» та «сітка», її виконання значно прискорюється та урізноманітнюється. Роботи стають більш охайними і тривалими в експлуатації, що особливо важливо при декоруванні одягу. За допомогою такої техніки студенти виконують у своїх роботах як пряму так і зворотню аплікацію, формують елементи штучних квітів для декору своїх моделей.

Процес декорування проектних моделей творчий, цікавий. Студенти люблять комбінувати техніки, експериментувати з різними матеріалами. Вони комбінують батик і печворк, аплікацію і вишивку, гільоширування і печворк. Дуже популярним останнім часом став фетр. Матеріал який не осипається, пластичний, яскравий та різноманітний за кольором. Особливо придатний у декоративних роботах за етнічними мотивами (робота студентки Шаповалової Людмили за мотивами творчості Марії Приймаченко «Чарівна галявина»). Роботи студентів-дизайнерів одягу дуже різноманітні за джерелом творчості, призначенням, формою та техніками декорування. Студентам дана можливість вільно творити, експериментувати і втілювати свої мрії в проектних роботах. Вони це роблять з захопленням, натхненням і результатом є дуже цікаві, іноді неповторні та незвичайні костюми.

Список використаних джерел:

1. Баженов, В. И. Материалы для швейных изделий [Текст] / В. И. Баженов. – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1982. – 312 с.
2. Белова, И. А. Отделка изделий [Текст] / И. А. Белова. – М.: Лит., 1982. – 146 с.
3. Грицева, А. П. Російсько-український словник технічних термінів [Текст] / А. П. Грицева. – К.: Вища школа, 1997. – 317 с.
4. Иванова, Ю. Лоскутная мозаика России [Текст] / Ю. Иванова. – М.: Наука и жизнь, 2002. – №4. – с.102–104.
5. Каман, И. Волшебные узоры из лоскутов. Стежка [Текст] / И. Каман, И. Ауэр, А. Бест. – М.: Ниола-Пресс, 1997. – 112 с.
6. Легка промисловість [Текст]. – К.: Вища школа, 1997. – №4. – с.12–14.
7. Радкевич, В.О. Технологія вишивки [Текст]: Підручник / В. О. Радкевич, Г. М. Пащенко – К.: Вища школа, 1997. – 303.: іл..
8. Степан, М. Г. Українське народне мистецтво тканини та вишивки [Текст] / М. Г. Степан. – К.: Вища школа, 1989. – 247 с. 6-е видання.
9. Супрун, Н. П. Конфекціювання матеріалів для одягу [Текст]: навч. посіб. / Н. П. Супрун, Л. В. Орленко, Е. П. Дрегуляс, Т. О. Волинець. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2008. – 246 с. – (Вища освіта XXI століття).
10. Александрова, Н. Гильоширование: понятие, история, виды. Материалы и ткани для гильоширования [Електронний ресурс] / Н. Александрова/ - режим доступу: <http://www.list7i.ru/?mod=boards&id=418>. – Назва з екрана.